

indkøb pr. ha af kvælstof i handelsgødningen. En sådan rationering vil i mindre grad belaste landbrugets indkomst. Anvendt i større omfang vil mængdemæssige restriktioner dog let føre til manglende fleksibilitet i landbrugsproduktionen, ligesom administration og kontrol af sådanne ordninger kan blive særdeles omkostningskrævende.

Mængdemæssige begrænsninger i kvælstofforbruget bør ideelt set differentieres i forhold til det aktuelle behov, det vil sige efter jordtype, afgrødesammensætning og driftsform (med eller uden husdyr). Det vil dog være meget ressourcekrævende at finde hensigtsmæssige grænseværdier under hensyntagen til disse forhold. Endvidere vil det være svært at kontrollere, om grænserne efterleves, og et differentieret reguleringssystem vil medføre administrative problemer.

Ved en praktisk gennemførelse af en ordning med loft over kvælstofgødningsniveauet må der i vid udstrækning tages hensyn til de administrative problemer, det vil sige, at ordningen må have en relativ simpel udformning.

Eksempelvis kan man forestille sig en rationsordning gennem indførelse af en generel maksimumsgrænse pr. arealenhed for indkøbet af kvælstof i handelsgødning, altså uden hensyntagen til jordtype, afgrøder og driftsform (m/u husdyr). Det vil sige, hver landbrugsbedrift tildeles en kvote til indkøb af kvælstof i handelsgødning på baggrund af bedriftens landbrugsareal. Kvælstoffet kan i øvrigt fordeles frit på arealet. For typiske sædskifter med salgsafgrøder viser modelberegninger, at en rations- eller kvoteordning for handelsgødning på 100 kg kvælstof pr. ha vil medføre et fald i dækningsbidraget op til 400 kr. pr. ha og tilsvarende et fald i kvælstofforbruget op til ca. 60 kg pr. ha. Det nuværende forbrug af kvælstof i handelsgødning er i gennemsnit for hele landet ca. 140 kg N pr. ha. Virkningen af en rationering er vidt forskellig, alt efter hvilken afgrødesammensætning, der er tale om. I sædskifter omfattende vårafgrøder og bælplanter påvirkes dækningsbidrag og kvælstofforbrug kun i mindre grad, mens sædskifter med vægt på vinterafgrøder og raps påvirkes mest.

På bedrifter med husdyrhold vil man udover handelsgødningen også have kvælstof i form af husdyrgødning, hvorfor det gennemsnitlige gødningsniveau ikke vil falde helt

ned til kvoten for handelsgødningsanvendelsen.

Gøres kvoterne omsættelige, vil der være mulighed for en tilpasning til de enkelte bedrifters behov. F.eks. vil en landmand, der har et sædskifte med vintersæd og raps (det vil sige et relativt stort behov for kvælstof) være interesseret i at købe kvoter fra bedrifter, hvor kvælstoffet har en lavere marginal værdi. Landmanden kunne lige såvel tænkes at ville købe kvælstof i form af husdyrgødning. I forbindelse med en sådan omsætning af kvoter vil der naturligvis ske indkomstoverførsler fra bedrifter med et højt kvælstofbehov til bedrifter med et lavere forbrug af kvælstof.

Begrænsninger i kvælstofanvendelsen af ovenstående karakter vil endvidere betyde, at afgrødernes indbyrdes konkurrenceforhold forrykkes, som det også er tilfældet i forbindelse med en afgift på kvælstof. Man må forvente, at der vil ske forskydninger fra den kvælstofkrævende vintersæds- og rapsdyrking i retning af vårsæd og ærter, ligesom kløverindholdet vil øges i græsmarkerne. Set i relation til nitratforureningsproblematikken, er en sådan udvikling ikke nødvendigvis et fremskridt.

Kombination af gødningsplanlægning og kvælstofafgift

De ovenfor nævnte foranstaltninger til nedbringelse af kvælstofforbruget er mere indgående belyst gennem beregninger, som er beskrevet i kapitel 3.

Derudover er Miljøstyrelsen fremkommet med det nedenfor anførte forslag til regulering, som kombinerer gødningsplanlægning gennem rådgivningstjenesten med en kvælstofafgift.

»Tvivlen om, hvorvidt man kan få landmændene til ad frivillighedens vej at nedsætte kvælstofforbruget tilstrækkeligt uden incitamenter samt den store nedgang i dækningsbidraget ved regulering af gødningsforbruget gennem afgifter, vil kunne imødegås samtidig gennem en kombination af de to styringsmidler.

Princippet i en sådan foranstaltning kunne være, at al handelsgødningskvælstof belægges med en relativ høj afgift, f.eks. 5 kr. pr. kg kvælstof, men at denne afgift refunderes for den kvælstofmængdes vedkommende,